

2026

FAITH EXCHANGE PROJECT

2025-1-SK02-KA152-YOU-000305090

JÓGYAKORLAT GYŰJTEMÉNY

**Funded by
the European Union**

JÓ GYAKORLAT GYŰJTEMÉNY

- Vallási és kulturális sokszínűség •
 - tolerancia •
 - párbeszéd •

*Ifjúsági csereprogramokhoz és nem formális tanulási
tevékenységekhez*

HU - Az Európai Unió finanszírozásával. Az itt kifejtett nézetek és vélemények azonban kizárólag a szerző(k) sajátjai, és nem feltétlenül tükrözik az Európai Unió vagy a támogatást nyújtó szerv (Národný inštitút vzdelávania a mládeže - NIVAM) véleményét. Ezekért sem az Európai Unió, sem a támogatást nyújtó szerv nem tehető felelőssé.

A FAITH Exchange projektről

A projekt címe: Faith, Acceptance, Intercultural Learning, and Tolerance

Projektszám: 2025-1-SK02-KA152-YOU-000305090

Ifjúsági csere: 2026. március 16–21.

A FAITH Exchange projekt központi témái a **vallási és kulturális sokszínűség, a tolerancia, az interkulturális párbeszéd és a fiatalok aktív részvétele** voltak. Az ifjúsági csere olyan nemformális tanulási környezetet teremtett, amelyben a fiatalok különböző kulturális és vallási nézőpontokat ismerhettek meg, reflektálhattak a sztereotípiákra és előítéletekre, gyakorolhatták a tiszteleten alapuló párbeszédet, valamint saját közösségeikben is alkalmazható készségeket fejleszthettek.

A tanulási folyamat fokozatosan haladt **az ismerkedéstől és a bizalom kialakításától a kulturális és vallási tudatosságon, a kritikai gondolkodáson, a párbeszédre és az együttműködésen keresztül a közösségi cselekvésig.**

A program részvételen alapuló, nemformális tanulási módszereket alkalmazott. A résztvevőket nemcsak új ismeretek megszerzésére, hanem saját attitűdjeik, tapasztalataik és tanulási folyamataik átgondolására is ösztönözte. Kiemelt figyelmet kapott a biztonságos és inkluzív tanulási környezet, amely az önkéntes részvételre, a személyes határok tiszteletére és a különböző nézőpontok iránti nyitottságra épült.

Fő célkitűzések

A projekt és annak tanulási tevékenységei arra irányultak, hogy:

- növeljék a vallási és kulturális sokszínűséggel kapcsolatos tudatosságot és megértést;
- erősítsék a toleranciát, a nyitottságot és a különböző háttérű fiatalok közötti tiszteleten alapuló párbeszédet;
- segítsék a résztvevőket a sztereotípiák, előítéletek és leegyszerűsítő ábrázolások felismerésében;
- fejlesszék az interkulturális kommunikációt, az aktív hallgatást, az empátiát, az együttműködést és a konfliktuskezelést;
- ösztönözzék a vallással, kultúrával, médiával, emberi jogokkal és társadalmi felelősségvállalással kapcsolatos kritikai gondolkodást;
- támogassák a fiatalokat saját tanulási eredményeik és személyes fejlődésük felismerésében;
- ösztönözzék a résztvevőket arra, hogy a megszerzett tudást a párbeszédre és toleranciát előmozdító közösségi cselekvéssé alakítsák.

A program ezeket a célokat konkrét nemformális tanulási módszerekkel kapcsolta össze, a kulturális és vallási tudatosságtól és médiaelemzéstől kezdve a fórumszínházon, a vallásközi párbeszéd szimulációján és konfliktuselemzésen keresztül egészen a közösségi akció- és kampánytervezésig.

Módszertani megközelítés

A FAITH Exchange módszertana a résztvevőket helyezi a tanulási folyamat középpontjába. A tevékenységek az egyéni reflexiót, a kiscsoportos együttműködést, a szimulációkat, szerepjátékokat, beszélgetéseket, kreatív munkát, tapasztalati tanulást és közösségi tervezést ötvözik.

A gyűjtemény minden módszere úgy épül fel, hogy ifjúságsegítők, trénerek és ifjúsági szervezetek más környezetben is adaptálhassák és felhasználhassák. A módszerleírások ezért tartalmazzák a tevékenység célját, célcsoportját és csoportméretét, időtartamát, szükséges eszközeit, előkészítését, részletes menetét, facilitátori instrukciókat, reflexiós kérdéseket, fejlesztett kompetenciákat és várható tanulási eredményeket.

A reflexió a módszertan szerves része. A résztvevőket arra ösztönzi, hogy felismerjék, mit tanultak, hogyan változott vagy fejlődött a gondolkodásuk, és hol tudják a megszerzett tudást a jövőben alkalmazni. Ezt szolgálják többek között a napi reflexiók, a tanulási napló és a Youthpasshoz kapcsolódó gyakorlatok.

Fő tanulságok és jógyakorlat-alapelvek

A projekt módszertani megközelítése több olyan alapelvet emel ki, amelyek hasonló ifjúsági csereprogramok és nemformális tanulási programok megvalósítását is támogathatják.

- **Az érzékeny témák feldolgozását meg kell előznie a bizalom kialakításának.** A vallással, identitással, sztereotípiákkal vagy konfliktusokkal kapcsolatos munkát jelentősen segíti a csoportépítés és a biztonságos tanulási környezet.
- **A személyes megosztásnak önkéntesnek kell maradnia.** A vallási hovatartozás, identitás és személyes tapasztalat érzékeny információ lehet. A résztvevőnek mindig lehetőséget kell kapnia arra, hogy maga döntse el, mit szeretne megosztani.
- **A párbeszéd több, mint vélemények cseréje.** Az aktív hallgatás, a tiszteletteljes kérdezés, a különböző nézőpontok megértése, valamint a tények, feltételezések és sztereotípiák megkülönböztetése a valódi interkulturális és vallásközi párbeszéd fontos elemei.
- **A tapasztalati tanuláshoz reflexió szükséges.** Egy tevékenység akkor válik valódi tanulási élménnyé, ha a résztvevők időt kapnak annak értelmezésére, a tanulási eredmények felismerésére és a mindennapi alkalmazás átgondolására.

- **Az érzékeny témákat több nézőpontból érdemes megközelíteni.** A vallási és kulturális közösségeket nem szabad homogén csoportként kezelni. A szimulációknak, esettanulmányoknak és médiaelemzéseknek kerülniük kell a leegyszerűsítést és az általánosítást.
- **A tanulás közösségi cselekvéshez vezethet.** A program a párbeszéden túl arra ösztönzi a fiatalokat, hogy megvalósítható helyi kezdeményezéseket, kampányokat és projektötleteket dolgozzanak ki. A Community Action Planning módszer például a helyi szükséglet azonosításától a célok, tevékenységek, partnerek és erőforrások meghatározásán keresztül egy konkrét első lépés kijelöléséig vezeti a résztvevőket.
- **Az akadálymentességet és az inklúziót a módszertan részévé kell tenni.** A módszerek a résztvevők nyelvi szintjéhez, életkorához, mobilitásához és egyéb hozzáférési szükségleteihez igazíthatók. A biztonságos kommunikáció, az önkéntes megosztás és a személyes határok tiszteletben tartása a megvalósítás alapelvei.

A gyűjtemény célja és használata

Ez a gyűjtemény a FAITH Exchange ifjúsági cseréhez kapcsolódó módszertani megközelítéseket és jó gyakorlatokat foglalja össze. Gyakorlati segédanyagként készült **ifjúságsegítők, trénerek, facilitátorok, ifjúsági szervezetek és a nemformális oktatás területén dolgozó más szakemberek számára.**

A módszerek különböző csoportokhoz és helyi környezetekhez igazíthatók, önállóan vagy egy hosszabb tanulási folyamat részeként is alkalmazhatók. Közös céljuk, hogy lehetőséget teremtsenek a fiataloknak az **egymással és egymástól való tanulásra**, a vallási és kulturális sokszínűség tiszteleten alapuló megismerésére, valamint arra, hogy a reflexiót és párbeszédet gyakorlati tanulássá és közösségi cselekvéssé alakítsák.

A gyűjtemény a rendelkezésre bocsátott ifjúsági csereprogram tematikájára épül. A módszerek az ismerkedéstől és bizalomépítéstől a kulturális-vallási tudatosságon, kritikai gondolkodáson és párbeszéden át a közösségi cselekvésig vezetik a résztvevőket.

Az adatlapok egységes szerkezetben tartalmazzák a célcsoportot, létszámot, időtartamot, eszközöket, előkészítést, lépésről lépésre követhető menetet, facilitátori instrukciókat, feldolgozó kérdéseket, fejlesztett kompetenciákat és várható tanulási eredményeket.

A gyűjteményben alkalmazott tanulási logika

Tapasztalat → Reflexió → Következtetés → Alkalmazás

A vallási és kulturális témák feldolgozásakor alapelv az önkéntesség, a személyes határok tisztelete, a biztonságos csoportléggör és az, hogy senkinek ne kelljen saját vallási vagy kulturális háttéréről többet megosztania annál, mint amit szívesen vállal.

Tartalomjegyzék – módszerek

1. Név és három érdekes tény
2. Hídépítés
3. Célok és Youthpass
4. Kulturális és vallási kvíz
5. Mit hozunk otthonról?
6. Napi reflexiós kör
7. Én és a vallás
8. Vallás és társadalmi felelősség – esetelemzés
9. Emberi jogi idővonal
10. Vallás és média – sztereotípiák felfedezése
11. Fórumszínház – A mecset az álmos kisvárosban
12. Vallásközi párbeszéd – szimuláció
13. Interaktív városi séta – vallási helyszínek
14. Mi a probléma? – vallási konfliktusok
15. Tolerancia a gyakorlatban
16. Fogadjuk örökbe! – közösségi akciótervezés
17. Kampánytervezés – Beszéljünk róla!
18. Projektbemutató és társ-visszajelzés
19. A történet mesél – vallási és kulturális történetek
20. Tanulási napló – Mit viszek magammal?
21. Youthpass
22. Egy mondatban – záró reflexió

1. Név és három érdekes tény

Ismerkedő kör, mozgásos játék, informális tanulás

Időtartam	30–60 perc
Célcsoport és létszám	10–40 fő; vegyes nemzetközi csoport

A gyakorlat célja

A résztvevők megismerése, a kezdeti feszültség oldása és a csoporton belüli bizalom megalapozása.

Szükséges eszközök

Babzsák vagy puha labda; szabad tér a kör kialakításához.

Előkészítés

A tér berendezése kör alakban. A facilitátor előre gondolja át, hogyan biztosítja, hogy mindenki sorra kerüljön.

A gyakorlat részletes menete

- A facilitátor és a csoportvezetők röviden bemutatkoznak.
- A résztvevők körben elmondják a nevüket és egy általuk választott, szívesen megosztott tényről magukról.
- A csoport vegyes, kisebb csoportokra oszlik.
- A babzsákot dobó résztvevő kimondja a címzett nevét.
- A babzsákot elkapó személy három érdekes tényről mond magáról, majd továbbadja a babzsákot.
- A kör addig folytatódik, amíg mindenki lehetőséget kap a megszólalásra.

Facilitátori instrukciók

Mutasson példát rövid, könnyed bemutatkozással. Bátorítsa a résztvevőket, de ne kényszerítse őket személyes információ megosztására. Ügyeljen arra, hogy a játék ne váljon teljesítményhelyzetté.

Feldolgozó kérdések

- Mi segített abban, hogy könnyebben megszólalj?
- Mi volt meglepő vagy érdekes a többiek bemutatkozásában?
- Mi járulhat hozzá ahhoz, hogy egy új csoportban biztonságban érezzük magunkat?

Fejlesztett kompetenciák

Kommunikáció; aktív figyelem; társas kapcsolódás; önkifejezés.

Várható tanulási eredmények

A résztvevő meg tud nevezni néhány csoporttagot és közös kapcsolódási pontot; nyitottabban vesz részt a további csoportmunkában.

Megjegyzés: Az időkeret, létszám és részletes lebonyolítás gyakorlati ajánlás; a helyi csoporthoz és körülményekhez igazítható.

2. Hídépítés

Kooperatív játék, problémamegoldás

Időtartam	60–90 perc
Célcsoport létszám	és 10–40 fő; 3–5 fős kiscsoportok

A gyakorlat célja

A bizalom, a csapatszellem és az együttműködés fejlesztése közös, kézzelfogható feladat révén.

Szükséges eszközök

Papír, karton, hurkapálca vagy szívószál, ragasztószalag, olló; egy kisebb tárgy, pl. játékautó a híd terheléspróbájához.

Előkészítés

Csoportonként hasonló mennyiségű építőanyag előkészítése. A híd két támaszpontjának és a tesztelendő tárgynak kijelölése.

A gyakorlat részletes menete

- A facilitátor ismerteti a kihívást: olyan hidat kell építeni, amely megtartja a kijelölt tárgyat.
- A résztvevők 3–5 fős csoportokat alkotnak, és áttekintik az anyagokat.
- A csoportok rövid tervet készítenek, felosztják a feladatokat.
- A csapatok a rendelkezésre álló időben megépítik a hidat.
- Minden csoport bemutatja a megoldását, majd biztonságosan teszteli annak teherbírását.
- A csoportok reflektálnak az együttműködésre és a döntéshozatalra.

Facilitátori instrukciók

A hangsúly a közös folyamaton, nem a győztes kihirdetésén van. Figyelje meg a bevonódást, a szerepmegosztást és a nézeteltérések kezelését. A tesztelés legyen biztonságos.

Feldolgozó kérdések

- Hogyan születtek a döntések?
- Mindenki hozzá tudott járulni a munkához?
- Mi történt nézeteltérés esetén?
- Milyen párhuzam vonható a hídépítés és a különböző közösségek együttműködése között?

Fejlesztett kompetenciák

Együttműködés; kreativitás; problémamegoldás; tervezés; kommunikáció.

Várható tanulási eredmények

A résztvevő megnevez legalább egy együttműködést segítő tényezőt, és felismeri a közös tervezés, feladatmegosztás jelentőségét.

Megjegyzés: Az időkeret, létszám és részletes lebonyolítás gyakorlati ajánlás; a helyi csoporthoz és körülményekhez igazítható.

3. Célok és Youthpass

Egyéni reflexió, nyitott beszélgetés

Időtartam	60–90 perc
Célcsoport és létszám	Bármely ifjúsági csereprogram résztvevői; egyéni munka és párok/kiscsoportok

A gyakorlat célja

A Youthpass megismerése és személyes tanulási célok megfogalmazása a program elején.

Szükséges eszközök

Papír vagy tanulási napló, toll, Youthpass-tájékoztató vagy digitális hozzáférés.

Előkészítés

Egyszerű, közérthető bemutató előkészítése a Youthpassról; célkitűző kérdések összeállítása.

A gyakorlat részletes menete

- A facilitátor ismerteti a Youthpass célját és a tanulás dokumentálásának lehetőségét.
- A résztvevők egyénileg végiggondolják, mit szeretnének tanulni vagy fejleszteni.
- Mindenki leír 2–4 személyes tanulási célt.
- Párokból vagy kis csoportokból megosztják a célokat, ha szeretnék.
- A résztvevők elmentik a célokat, és megbeszélik, mikor térnek vissza hozzájuk.

Facilitátori instrukciók

A célok legyenek személyesek, reálisak és a résztvevő saját megfogalmazásában szerepeljenek. Ne sugallja, hogy mindenkinek ugyanazt kell elérnie.

Feldolgozó kérdések

- Mit szeretnél jobban megérteni a hét során?
- Milyen készségedet szeretnéd fejleszteni?
- Miből fogod észrevenni a program végén, hogy tanultál valamit?

Fejlesztett kompetenciák

Önreflexió; önrányított tanulás; célkitűzés; tanulási eredmények felismerése.

Várható tanulási eredmények

A résztvevő legalább két személyes tanulási célt rögzít, és képes megfogalmazni, hogyan követheti azok megvalósulását.

Megjegyzés: Az időkeret, létszám és részletes lebonyolítás gyakorlati ajánlás; a helyi csoporthoz és körülményekhez igazítható.

4. Kulturális és vallási kvíz

Kvíz, csoportmunka, közös tudásépítés

Időtartam	60–90 perc
Célcsoport és létszám	10–40 fő; 3–5 fős vegyes csoportok

A gyakorlat célja

A kulturális és vallási sokszínűség megismertetése, tévhitek és előzetes elképzelések tudatosítása.

Szükséges eszközök

Előre ellenőrzött, kiegyensúlyozott kérdéssor; válaszlapok vagy digitális kvíz; projektor opcionális.

Előkészítés

A kérdések legyenek több hagyományt bemutatók, ne hierarchizáljanak vallásokat, és különítsék el a tényt a leegyszerűsítéstől.

A gyakorlat részletes menete

- A csoportok vegyesen összeállnak
- a facilitátor ismerteti a szabályokat
- a csapatok megválaszolják a kérdéseket
- minden válasz után rövid magyarázat következik
- a végén közös reflexió zajlik.

Facilitatori instrukciók

A kvíz tanulási alkalom, nem vizsga. Kerülje a vallási közösségeket karikírozó kérdéseket.

Feldolgozó kérdések

- Mi lepett meg leginkább?
- Melyik információt hallottad először?
- Hogyan különböztethető meg a tény a sztereotípiától?

Fejlesztett kompetenciák

Kritikai gondolkodás; kulturális tudatosság; együttműködés; információértelmezés.

Várható tanulási eredmények

A résztvevő új ismereteket nevez meg, és felismeri, hogy a kulturális-vallási tudás árnyalt, kontextusfüggő.

Megjegyzés: Az időkeret, létszám és részletes lebonyolítás gyakorlati ajánlás; a helyi csoporthoz és körülményekhez igazítható.

5. Mit hozunk otthonról?

Vizualizáció, történetmesélés, megosztás

Időtartam	60 perc
Célcsoport és létszám	9–40 fő; egyéni munka, majd 3-5 fős kiscsoportok

A gyakorlat célja

Annak tudatosítása, hogy a kulturális és vallási háttér miként formálhatja a világlátást.

Szükséges eszközök

Papír, színes ceruzák/filcek; ragasztó opcionális.

Előkészítés

Nyugodt, biztonságos tér kialakítása; a facilitátor hangsúlyozza, hogy a vallási tartalmú megosztások önkéntesek.

A gyakorlat részletes menete

- A résztvevők választanak egy, otthonukhoz vagy kulturális háttérükhöz kapcsolódó szimbólumot,
- lerajzolják,
- párokban vagy kiscsoportban bemutatják,
- a többiek tiszteletteljes kérdéseket tehetnek fel,
- közös összegzés következik.

Facilitátori instrukciók

Ne értelmezze a résztvevők helyett a rajzokat. A megosztás lehet kulturális, családi vagy személyes, nem szükséges vallási tartalmúnak lennie.

Feldolgozó kérdések

- Miért ezt a szimbólumot választottad?
- Mit jelent neked?
- Ugyanaz a jelkép mást jelenthet különböző embereknek?

Fejlesztett kompetenciák

Önreflexió; önkifejezés; kulturális tudatosság; aktív figyelem, aktív hallgatás.

Várható tanulási eredmények

A résztvevő megfogalmaz egy személyes kapcsolódást a saját háttéréhez, figyelmesen meghallgatja a többi résztvevőt és nyitottabban kérdez mások tapasztalatairól.

Megjegyzés: Az időkeret, létszám és részletes lebonyolítás gyakorlati ajánlás; a helyi csoporthoz és körülményekhez igazítható.

6. Napi reflexiós kör

Reflexió, naplóírás, kreatív feldolgozás

Időtartam	30 perc
Célcsoport és létszám	Bármely csoport; egyéni, páros és plenáris forma

A gyakorlat célja

A napi tanulás, készségfejlődés és gyakorlati alkalmazás tudatosítása.

Szükséges eszközök

Napló/papír, toll; kreatív eszközök opcionálisan.

Előkészítés

A nap végén biztosítson nyugodt, megszakításmentes időt; a kérdéseket tegye láthatóvá.

A gyakorlat részletes menete

- A résztvevők egyénileg leírják, mit tanultak, miben fejlődtek és mit alkalmaznának,
- párokban vagy kis csoportban megosztanak egy felismerést,
- rajzzal, szimbólummal vagy rövid mondattal összegzik a napot.

Facilitátori instrukciók

Ne erőltesse a plenáris megosztást. Hagyjon időt a gondolkodásra. Az is rendben van, ha valaki nem szeretné a többiek előtt megosztani a megélését.

Feldolgozó kérdések

- Mi volt ma számodra a legfontosabb történet?
- Mi volt kihívás?
- Mit viszel tovább holnapra?
- Hol tudod alkalmazni a tanultakat?

Fejlesztett kompetenciák

Önreflexió; tanulás tanulása; önkifejezés; tapasztalatok értelmezése.

Várható tanulási eredmények

A résztvevő legalább egy tanulási eredményt és egy lehetséges alkalmazási helyzetet megfogalmaz magának.

Megjegyzés: Az időkeret, létszám és részletes lebonyolítás gyakorlati ajánlás; a helyi csoporthoz és körülményekhez igazítható.

7. Én és a vallás

Reflexió, csoportos megosztás

Időtartam	60–90 perc
Célcsoport és létszám	9–40 fő; egyéni reflexió és kiscsoport

A gyakorlat célja

A vallási és kulturális identitás szerepének tudatosítása, az eltérő személyes viszonyulások megértése.

Szükséges eszközök

Reflexiók kérdéslap, papír, toll; opcionálisan képkártyák.

Előkészítés

A facilitátor állapodjon meg a csoporttal a biztonságos kommunikáció szabályairól; legyen lehetőség passzolni.

A gyakorlat részletes menete

- A résztvevők egyénileg választanak kérdéseket,
- leírják gondolataikat,
- önkéntesen megosztanak egy felismerést párokban/kiscsoportban,
- majd a csoport a közös mintázatokról beszélget, nem minősíti egymás hitét vagy világnézetét.

Facilitátori instrukciók

A vallási hovatartozás személyes adat lehet, így ennek megfelelően járjon el.

Feldolgozó kérdések

- Milyen közösségek és értékek formáltak?
- Milyen szerepe van vagy nincs a vallásnak az életedben?
- Hogyan hat a háttered a világlátásodra?

Fejlesztett kompetenciák

Önreflexió; empátia; kulturális tudatosság; tiszteletteljes kommunikáció.

Várható tanulási eredmények

A résztvevő árnyaltabban tud beszélni identitásról, és felismeri, hogy a valláshoz való viszony egyénenként eltérő, illetve átgondolja és definiálja számára mit jelent a hit és a vallás.

Megjegyzés: Az időkeret, létszám és részletes lebonyolítás gyakorlati ajánlás; a helyi csoporthoz és körülményekhez igazítható.

8. Vallás és társadalmi felelősség – esetelemzés

Esettanulmány, vita, közös problémamegoldás

Időtartam	60–90 perc
Célcsoport és létszám	9–40 fő; 3–5 fős csoportok

A gyakorlat célja

A vallási közösségek társadalmi szerepének és felelősségvállalási lehetőségeinek megértése.

Szükséges eszközök

Esetleírások, flipchart, filctoll, jegyzetlap.

Előkészítés

Készítsen több nézőpontot bemutató, életközeli eseteket; kerülje a közösségeket megbélyegző példákat.

A gyakorlat részletes menete

- A csoportok esetet kapnak,
- azonosítják a problémát, érintetteket és értékeket,
- több lehetséges megoldást dolgoznak ki,
- bemutatják következtetéseiket,
- a teljes csoport összeveti a szempontokat.

Facilitátori instrukciók

Különítse el a tényeket, feltételezéseket és véleményeket. Segítse, hogy a résztvevők ne általánosítsanak egyetlen esettől egy teljes vallási közösségre.

Feldolgozó kérdések

- Kiket érint a helyzet?
- Milyen értékek és érdekek jelennek meg?
- Milyen szerepet vállalhatnak közösségek?

Fejlesztett kompetenciák

Kritikai gondolkodás; érvelés; együttműködés; társadalmi felelősségvállalás.

Várható tanulási eredmények

A résztvevő több érintetti nézőpontot azonosít, és indokolható megoldási javaslatot fogalmaz meg.

Megjegyzés: Az időkeret, létszám és részletes lebonyolítás gyakorlati ajánlás; a helyi csoporthoz és körülményekhez igazítható.

9. Emberi jogi idővonal

Idővonal-készítés, kutató és kooperatív tanulás

Időtartam	60–90 perc
Célcsoport és létszám	12–41 fő; 3 csoport

A gyakorlat célja

Az emberi jogok történeti fejlődésének áttekintése, kommunikáció és kritikai gondolkodás fejlesztése.

Szükséges eszközök

Nagy papír, filctoll, eseménykártyák, ragasztószalag; forrásanyagok.

Előkészítés

Készítsen ellenőrzött eseménykártyákat, és jelölje, hogy a történelmi idővonal vázlatos, nem teljes körű.

A gyakorlat részletes menete

- A résztvevők három csoportban dolgoznak,
- eseményeket rendeznek időrendbe Kr. e. 2000-től napjainkig,
- rövid indoklást fűznek a választott eseményekhez,
- jövőbeli lehetséges fejleményeket is felvetnek,
- bemutatják idővonalukat.

Facilitátori instrukciók

A forrásprogram ezt az időkeretet jelöli meg; segítse a történelmi pontosságot, és jelezze, ha egy esemény értelmezése vitatott vagy több szempontú.

Feldolgozó kérdések

- Mely események voltak meghatározóak?
- Mi változott?
- Milyen kihívások maradtak fenn?

Fejlesztett kompetenciák

Történelmi és állampolgári tudatosság; együttműködés; kritikai gondolkodás; kommunikáció.

Várható tanulási eredmények

A résztvevő időrendbe helyez néhány fontos mérföldkövet, és összefüggést fogalmaz meg az emberi jogok fejlődéséről.

Megjegyzés: Az időkeret, létszám és részletes lebonyolítás gyakorlati ajánlás; a helyi csoporthoz és körülményekhez igazítható.

10. Vallás és média – sztereotípiák felfedezése

Médiaelemzés, kritikai gondolkodás

Időtartam	90 perc
Célcsoport és létszám	9–40 fő; 3–5 fős csoportok

A gyakorlat célja

A vallások médiabeli megjelenítésének elemzése, sztereotípiák és keretezések felismerése.

Szükséges eszközök

Rövid filmrészletek/hírek, projektor vagy eszközök, elemzőlap.

Előkészítés

Válasszon többféle műfajú, kontextusba helyezhető anyagot; ellenőrizze a tartalmak érzékenységét.

A gyakorlat részletes menete

- A facilitátor bemutatja a médiatartalmakat,
- a csoportok elemzik a szóhasználatot, szereplőket, képi megoldásokat és hiányzó nézőpontokat,
- azonosítják az általánosításokat,
- bemutatják megállapításaikat,
- közös összegzés zárja a munkát.

Facilitátori instrukciók

Ne sugalljon előre egyetlen helyes értelmezést. Kérje a résztvevőket, hogy konkrét részletekkel támasszák alá állításaikat.

Feldolgozó kérdések

- Milyen képet közvetít az anyag?
- Mi marad ki?
- Milyen általánosítás jelenik meg?
- Hogyan ellenőrizhető az információ?

Fejlesztett kompetenciák

Médiatudatosság; kritikai gondolkodás; információértékelés; érvelés.

Várható tanulási eredmények

A résztvevő meg tud nevezni legalább egy médiakeretezési vagy sztereotipizáló elemet, és indokolja észrevételét.

Megjegyzés: Az időkeret, létszám és részletes lebonyolítás gyakorlati ajánlás; a helyi csoporthoz és körülményekhez igazítható.

11. Fórumszínház – A mecset az álmos kisvárosban

Fórumszínház, szerepjáték

Időtartam	60–90 perc
Célcsoport és létszám	9–40 fő; szereplők és megfigyelők

A gyakorlat célja

A vallás és társadalmi elfogadás kapcsolatának vizsgálata, konfliktushelyzetek alternatív megoldásainak kipróbálása.

Szükséges eszközök

Fiktív helyzetleírás, szerepkártyák, szabad tér.

Előkészítés

Készítsen több érdekelt felet megjelenítő, fiktív forgatókönyvet; előre rögzítse a szerepjáték biztonsági szabályait.

A gyakorlat részletes menete

- A csoport megismeri a helyzetet: egy kisvárosban vita bontakozik ki egy mecset létesítéséről,
- szerepeket osztanak,
- eljátsszák a konfliktust,
- a nézők megállíthatják a jelenetet és alternatív cselekvést javasolhatnak,
- a jelenetet új megoldásokkal újrátsszák,
- végül kilépnek a szerepekből és reflektálnak.

Facilitátori instrukciók

Hangsúlyozza, hogy a szerep nem a résztvevő saját nézete. Állítsa le a megalázó vagy célzottan bántó megnyilvánulásokat, és a feldolgozás során válassza külön a szerepet és a személyt.

Feldolgozó kérdések

- Milyen érdekek és féltelmek jelentek meg?
- Mi akadályozta a párbeszédet?
- Milyen beavatkozás változtatott a helyzeten?

Fejlesztett kompetenciák

Empátia; konfliktuskezelés; kommunikáció; perspektívaváltás; kreatív problémamegoldás.

Várható tanulási eredmények

A résztvevő legalább egy párbeszédet támogató beavatkozást kipróbál, és megnevezi annak lehetséges hatását.

Megjegyzés: Az időkeret, létszám és részletes lebonyolítás gyakorlati ajánlás; a helyi csoporthoz és körülményekhez igazítható.

12. Vallásközi párbeszéd – szimuláció

Szimuláció, konfliktuskezelési technikák

Időtartam	90 perc
Célcsoport és létszám	12–40 fő; 4–6 fős csoportok

A gyakorlat célja

A vallásközi párbeszéd kihívásainak és lehetőségeinek megtapasztalása.

Szükséges eszközök

Szerepkártyák, fiktív közösségi helyzet, megfigyelőlap, papír és toll.

Előkészítés

A szerepek legyenek kiegyensúlyozottak, ne karikírozzanak valós vallási csoportokat; készítsen közös megoldást igénylő helyzetet.

A gyakorlat részletes menete

- A facilitátor ismerteti a fiktív helyzetet és a szerepeket,
- a résztvevők felkészülnek,
- lefolytatják a párbeszédet,
- a megfigyelők jegyzetelik a kommunikációs mintákat,
- a csoport megosztja a tapasztalatokat,
- mindenki kilép a szerepből.

Facilitátori instrukciók

A szimuláció ne a vallások rangsorolására, hanem a párbeszéd folyamatára irányuljon.

Feldolgozó kérdések

- Mi segítette vagy akadályozta a párbeszédet?
- Milyen érzés volt a szerepben lenni?
- Milyen kompromisszum született?

Fejlesztett kompetenciák

Párbeszéd; empátia; tárgyalás; konfliktuskezelés; aktív hallgatás és figyelem.

Várható tanulási eredmények

A résztvevő megnevez párbeszédet támogató kommunikációs eszközöket, és reflektál saját szerepére a konfliktusban.

Megjegyzés: Az időkeret, létszám és részletes lebonyolítás gyakorlati ajánlás; a helyi csoporthoz és körülményekhez igazítható.

13. Interaktív városi séta – vallási helyszínek

Helyszíni tanulás, megfigyelés, reflexió

Időtartam	90 perc
Célcsoport és létszám	9–40 fő; kísérővel, kisebb alcsoportokban

A gyakorlat célja

A vallási közösségek életének és helyszíneinek közvetlen megismerése.

Szükséges eszközök

Térkép, mobiltelefon, jegyzetfüzet, megfigyelési kérdéssor; szükség esetén belépési engedély.

Előkészítés

Egyeztessen a felkeresett helyszínekkel; ellenőrizze az akadálymentességet, a nyitvatartást és a látogatói szabályokat.

A gyakorlat részletes menete

- A csoport áttekinti az útvonalat és a tiszteletteljes látogatás szabályait,
- felkeresi a helyszíneket,
- megfigyeléseket és kérdéseket rögzít,
- lehetőség szerint helyi képviselőtől tájékozódik,
- a séta végén közösen reflektál.

Facilitátori instrukciók

Tartsa tiszteletben a helyszínek vallási szabályait, a fényképezési korlátozásokat és a résztvevők komfortját. Ne kezelje a látogatást turisztikai látványosságként.

Feldolgozó kérdések

- Mit ismertél meg?
- Mi lepett meg?
- Milyen szerepe van a helyszínnak a közösség életében?

Fejlesztett kompetenciák

Interkulturális kompetencia; megfigyelés; kérdezéstechnika; nyitottság; reflektív tanulás.

Várható tanulási eredmények

A résztvevő legalább egy új ismeretet vagy korábbi feltételezésének árnyalását meg tudja fogalmazni.

Megjegyzés: Az időkeret, létszám és részletes lebonyolítás gyakorlati ajánlás; a helyi csoporthoz és körülményekhez igazítható.

14. Mi a probléma? – vallási konfliktusok

Problémamegoldó szimuláció, csoportos elemzés

Időtartam	60–90 perc
Célcsoport létszám	és 9–40 fő; 3–5 fős csoportok

A gyakorlat célja

A vallási konfliktusok lehetséges okainak feltárása és békés együttélési stratégiák kidolgozása.

Szükséges eszközök

Konfliktushelyzet-kártyák, flipchart, filctoll.

Előkészítés

Állítson össze többoldalú, fiktív vagy megfelelően anonimizált helyzeteket; kerülje az aktuálpolitikai vagy személyes konfliktusok kényszerű megosztását.

A gyakorlat részletes menete

- A csoportok esetet kapnak,
- feltárják a konfliktus okait és érintettjeit,
- elkülönítik a tényeket és feltételezéseket,
- legalább két megoldást dolgoznak ki,
- bemutatják javaslataikat,
- közösen értékelik azok várható következményeit.

Facilitátori instrukciók

Ne egyszerűsítse a konfliktust kizárólag vallási okokra. Segítsen felismerni a társadalmi, gazdasági, kommunikációs és intézményi tényezőket is.

Feldolgozó kérdések

- Kik az érintettek?
- Mi a konfliktus gyökere?
- Milyen megoldás csökkentheti a feszültséget?

Fejlesztett kompetenciák

Elemző gondolkodás; együttműködés; konfliktuskezelés; döntéshozatal.

Várható tanulási eredmények

A résztvevő több lehetséges konfliktustényezőt azonosít, és megindokol egy békés megoldási javaslatot.

Megjegyzés: Az időkeret, létszám és részletes lebonyolítás gyakorlati ajánlás; a helyi csoporthoz és körülményekhez igazítható.

15. Tolerancia a gyakorlatban

Brainstorming, problémafeltárás, stratégiaalkotás

Időtartam	60–90 perc
Célcsoport és létszám	10–40 fő; kiscsoportok

A gyakorlat célja

A vallási párbeszéd és tolerancia gyakorlati akadályainak feltárása és kezelési lehetőségek kidolgozása.

Szükséges eszközök

Helyzetkártyák, post-it, flipchart, filctoll.

Előkészítés

Válasszon a fiatalok életéhez kapcsolódó helyzeteket: iskola, közösségi tér, online kommunikáció, rendezvények.

A gyakorlat részletes menete

- A csoportok helyzetet választanak,
- összegyűjtik az akadályokat,
- feltárják, kikre és hogyan hatnak,
- ötletelnek a lehetséges beavatkozásokról,
- kiválasztanak néhány megvalósítható stratégiát,
- röviden bemutatják azokat.

Facilitátori instrukciók

Törekedjen arra, hogy a beszélgetés ne maradjon általános jelszavaknál. Kérjen konkrét, megvalósítható és érintetteket bevonó lépéseket.

Feldolgozó kérdések

- Mi akadályozza a toleranciát?
- Kinek van lehetősége változtatni?
- Melyik megoldás megvalósítható a saját közegünkben?

Fejlesztett kompetenciák

Problémamegoldás; állampolgári kompetencia; együttműködés; kreativitás.

Várható tanulási eredmények

A résztvevő egy konkrét akadályhoz legalább egy megvalósítható cselekvési javaslatot kapcsol.

Megjegyzés: Az időkeret, létszám és részletes lebonyolítás gyakorlati ajánlás; a helyi csoporthoz és körülményekhez igazítható.

16. Fogadjuk örökbe! – közösségi akciótervezés

Projekttervező workshop

Időtartam	90 perc
Célcsoport létszám	és 9–30 fő; 3–5 fős csoportok

A gyakorlat célja

Helyi projektötlet kidolgozása.

Szükséges eszközök

Projekttervező lap, flipchart, filctoll, post-it.

Előkészítés

Készítsen egyszerű projektvázlat-sablont a probléma, célcsoport, célok, tevékenységek, erőforrások, időterv mezőivel.

A gyakorlat részletes menete

- A csoportok kiválasztanak egy helyi szükségletet,
- meghatározzák a célcsoportot és a kívánt változást,
- tevékenységeket és partnereket terveznek,
- felméri az erőforrásokat és kockázatokat,
- kijelölik az első lépést,
- bemutatják a tervet.

Facilitátori instrukciók

Segítse a reális tervezést: legyen világos, ki mit tesz, mikorra, milyen erőforrásból. A projektötlet ne beszéljen az érintett közösségek helyett. Hangsúlyozza, hogy nem kell nagy volumenű, az erőforrásaikat meghaladó programot kidolgozni.

Feldolgozó kérdések

- Milyen problémára reagál a projekt?
- Kit von be?
- Mi az első konkrét lépés?

Fejlesztett kompetenciák

Projekttervezés; kezdeményezőképeség; csapatmunka; felelősségvállalás; kommunikáció.

Várható tanulási eredmények

A résztvevői csoport rövid projektkepciót készít, célokat és megvalósítható következő lépést határoz meg.

Megjegyzés: Az időkeret, létszám és részletes lebonyolítás gyakorlati ajánlás; a helyi csoporthoz és körülményekhez igazítható.

17. Kampánytervezés – Beszéljünk róla!

Kreatív műhely, vizualizáció, kampánytervezés

Időtartam	90 perc
Célcsoport és létszám	9–40 fő; kiscsoportok

A gyakorlat célja

Figyelemfelkeltő kommunikációs eszközök létrehozása a vallási és kulturális tolerancia támogatására.

Szükséges eszközök

Plakátpapír, filctoll, színes papír, olló, ragasztó; digitális eszköz opcionálisan.

Előkészítés

Készítsen rövid kampánybriefet, amely tartalmazza a célt és a kereteket; gondoskodjon alapvető kreatív eszközökről.

A gyakorlat részletes menete

- A csoport meghatározza a kampány célcsoportját,
- megfogalmazza a fő üzenetet és szlogent,
- kiválasztja a csatornát,
- elkészíti a plakátot vagy digitális koncepciót,
- bemutatja és visszajelzés alapján finomítja.

Facilitátori instrukciók

Ügyeljen arra, hogy az üzenet ne stigmatizáljon, ne erősítsen sztereotípiát, és ne használjon más közösséghez tartozó jelképet tiszteletlenül.

Feldolgozó kérdések

- Kinek szól a kampány?
- Mit szeretnénk, hogy a célcsoport gondoljon vagy tegyen?
- Érthető és befogadó az üzenet?

Fejlesztett kompetenciák

Kreativitás; médiatudatosság; kommunikáció; tervezés; együttműködés.

Várható tanulási eredmények

A csoport célcsoporttal és fő üzenettel rendelkező kampányvázlatot hoz létre, és megindokolja választásait.

Megjegyzés: Az időkeret, létszám és részletes lebonyolítás gyakorlati ajánlás; a helyi csoporthoz és körülményekhez igazítható.

18. Projektbemutató és társ-visszajelzés

Prezentáció, társértékelés, konstruktív visszajelzés

Időtartam	60 perc
Célcsoport és létszám	A teljes csoport; projektcsapatok

A gyakorlat célja

A projektötletek érthető bemutatása és egymás munkájának támogató fejlesztése.

Szükséges eszközök

Projekttervek, plakátok vagy prezentációk; visszajelző lapok.

Előkészítés

Készítsen rövid prezentációs időkeretet és egyszerű visszajelzési szempontokat: erősség, tisztázandó kérdés, fejlesztési ötlet.

A gyakorlat részletes menete

- Minden csoport bemutatja projektjét,
- a hallgatók először erősséget emelnek ki,
- kérdést és fejlesztési javaslatot fogalmaznak meg,
- a bemutató csapat reagál,
- a csapatok rögzítik a következő lépéseket.

Facilitátori instrukciók

A visszajelzés legyen konkrét, tiszteletteljes és a munkára irányuló, ne a személyt minősítse. Biztosítson kiegyensúlyozott megszólalási lehetőséget.

Feldolgozó kérdések

- Mi volt világos és meggyőző?
- Mi igényel pontosítást?
- Milyen javaslatot építetek be?

Fejlesztett kompetenciák

Prezentáció; kritikai gondolkodás; visszajelzés adása és fogadása; együttműködés.

Várható tanulási eredmények

A résztvevő röviden bemutat egy projektötletet, és legalább egy konstruktív visszajelzést felhasznál a továbbfejlesztéshez.

Megjegyzés: Az időkeret, létszám és részletes lebonyolítás gyakorlati ajánlás; a helyi csoporthoz és körülményekhez igazítható.

19. A történet mesél – vallási és kulturális történetek

Történetmesélés, dramatizáció, vizualizáció

Időtartam	60–90 perc
Célcsoport és létszám	9–40 fő; egyéni vagy kiscsoportos bemutatás

A gyakorlat célja

A vallási és kulturális hagyományokban megjelenő értékek és történetátadás megismerése.

Szükséges eszközök

Történetek, képek, egyszerű kellékek vagy bábok opcionálisan.

Előkészítés

Kérje meg a résztvevőket, hogy olyan történetet válasszanak, amelyet szívesen megosztanak; a bemutatás lehet alternatív.

A gyakorlat részletes menete

- A résztvevők kiválasztanak egy történetet,
- röviden bemutatják annak hátterét,
- elmesélik vagy dramatizálják,
- a csoport azonosítja a megjelenő értékeket,
- összevetik a hasonlóságokat és különbségeket.

Facilitátori instrukciók

A történet értelmezését elsősorban a bemutató résztvevőre bízva.

Feldolgozó kérdések

- Milyen érték jelenik meg?
- Hogyan öröklődik tovább a történet?
- Milyen párhuzamokat találtak?

Fejlesztett kompetenciák

Kulturális tudatosság; önkifejezés; aktív figyelem; történetmesélés; empátia.

Várható tanulási eredmények

A résztvevő megnevez egy történetben megjelenő értéket, és felismer legalább egy kapcsolódási pontot más hagyománnyal.

Megjegyzés: Az időkeret, létszám és részletes lebonyolítás gyakorlati ajánlás; a helyi csoporthoz és körülményekhez igazítható.

20. Tanulási napló – Mit viszek magammal?

Naplóírás, önreflexió, csoportos beszélgetés

Időtartam	60–90 perc
Célcsoport létszám	és Bármely csoport; egyéni munka és kiscsoportos megosztás

A gyakorlat célja

A feladat/nap/program pont hatásának tudatosítása és a személyes tanulási eredmények összegzése.

Szükséges eszközök

Tanulási napló vagy munkalap, toll; korábbi reflexiók jegyzetek, amennyiben vannak.

Előkészítés

Gyűjtse össze a korábbi napi reflexiókat és egyéni célokat; biztosítson csendes munkateret.

A gyakorlat részletes menete

- A résztvevők egyénileg végiggondolják a program meghatározó élményeit,
- válaszolnak a napló kérdéseire,
- kiválasztanak egy megosztható felismerést,
- kiscsoportban beszélgetnek,
- végül rögzítik, mit alkalmaznak a jövőben.

Facilitátori instrukciók

A résztvevő maga döntse el, mit oszt meg.

Feldolgozó kérdések

- Mi volt a legfontosabb tanulási élményed?
- Változott valami, és, ha igen, akkor mi változott a gondolkodásodban?
- Mit alkalmazol a jövőben?

Fejlesztett kompetenciák

Önreflexió; tanulás tanulása; önértékelés; jövőtervezés.

Várható tanulási eredmények

A résztvevő összefoglalja saját tanulási eredményeit, és legalább egy jövőbeli alkalmazási lehetőséget megnevez.

Megjegyzés: Az időkeret, létszám és részletes lebonyolítás gyakorlati ajánlás; a helyi csoporthoz és körülményekhez igazítható.

21. Youthpass – Mondd el szépen!

Irányított önreflexió, mondatkezdők, tanulási eredmények dokumentálása

Időtartam	60–90 perc
Célcsoport és létszám	bármely résztvevői csoport; egyéni munka támogatással

A gyakorlat célja

A résztvevők tanulási eredményeinek megfogalmazása és Youthpass-dokumentáció előkészítése.

Szükséges eszközök

Youthpass-dokumentum, mondatkezdő lap, toll, tanulási napló.

Előkészítés

Készítsen egyszerű, közérthető mondatkezdőket; biztosítsa a korábbi reflexiós jegyzetekhez való hozzáférést.

A gyakorlat részletes menete

- A facilitátor közösen áttekinti a mondatkezdőket,
- tisztázza a jelentésüket,
- a résztvevők önállóan kiegészítik azokat,
- szükség esetén párban pontosítják megfogalmazásaikat,
- a résztvevők beemelik a releváns gondolatokat a Youthpass-folyamatba.

Facilitátori instrukciók

A mondatkezdők kapaszkodók, nem kötelező sablonok. A megfogalmazás tükrözze a résztvevő saját tapasztalatát, ne a facilitátor elvárását.

Feldolgozó kérdések

- Mit tanultam?
- Miben fejlődtem?
- Milyen helyzetben használtam ezt a készséget?
- Hogyan alkalmazom később?

Fejlesztett kompetenciák

Önértékelés; tanulási eredmények megfogalmazása; írásbeli kommunikáció; önirányított tanulás.

Várható tanulási eredmények

A résztvevő konkrét példákkal alátámasztott tanulási eredményeket fogalmaz meg a Youthpass-folyamathoz.

Megjegyzés: Az időkeret, létszám és részletes lebonyolítás gyakorlati ajánlás; a helyi csoporthoz és körülményekhez igazítható.

22. Záró reflexió

Zárókör, rövid reflexió

Időtartam	30–45 perc
Célcsoport és létszám	Bármely csoport; teljes kör

A gyakorlat célja

A program legfontosabb üzeneteinek összegzése és a közös lezárás támogatása.

Szükséges eszközök

Nem szükséges külön eszköz; opcionálisan beszélőtárgy.

Előkészítés

Rendezze körbe a résztvevőket; jelezze, hogy a megszólalás rövid és önkéntes.

A gyakorlat részletes menete

- A facilitátor felteszi a kérdést: „Mi az az egy dolog, amit magaddal viszel?”,
- mindenki lehetőséget kap a válaszra vagy passzolásra,
- opcionálisan megfogalmazható egy konkrét jövőbeli alkalmazás,
- a facilitátor röviden összegzi a közös tanulságokat.

Facilitátori instrukciók

Ne értékelje a válaszokat, és ne kényszerítse a résztvevőket érzelmes vagy személyes megosztásra. Tartsa tiszteletben a rövid formát.

Feldolgozó kérdések

- Mi az az egy gondolat, amit magaddal viszel?

Fejlesztett kompetenciák

Önreflexió; összegzés; kommunikáció; közösségi lezárás.

Várható tanulási eredmények

A résztvevő megfogalmaz egy személyes tanulságot vagy következő lépést a program végén.

Megjegyzés: Az időkeret, létszám és részletes lebonyolítás gyakorlati ajánlás; a helyi csoporthoz és körülményekhez igazítható.

Megvalósítási szempontok

Biztonságos tanulási tér

A program elején közösen rögzítsék a tiszteletteljes kommunikáció, az önkéntes megosztás, a meghallgatás és a személyes határok szabályait.

Önkéntesség és érzékenység

Vallási vagy identitással kapcsolatos személyes megosztás ne legyen kötelező. A résztvevő bármikor választhatja a passzolást.

Reflexió beépítése

A tapasztalati gyakorlatokat minden esetben kövesse feldolgozás, amely segít a tanulságok tudatosításában és a mindennapi alkalmazás megtervezésében.

Hozzáférhetőség

A módszereket igazítsák a résztvevők nyelvi szintjéhez, életkorához, mozgásos és egyéb hozzáférési szükségleteihez.

Dokumentálás

A tanulási eredmények és projektötletek rögzítése történhet naplóban, projektlapon, fotódokumentációban vagy Youthpass-reflexióban, a résztvevők beleegyezésével.

A dokumentum alapja a 2026. március 16–21. között megvalósult FAITH EXCHANGE ifjúsági csereprogram tervezete.

ENG - Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the National Institute of Education and Youth (NIVAM). Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.

Sk - Financované Európskou úniou. Vyjadrené názory a postoje sú však len názormi a vyhláseniami autora (-ov) a nemusia nevyhnutne odrážať názory a stanoviská Európskej únie alebo Národného inštitútu vzdelávania a mládeže (NIVAM). Európska únia ani orgán udeľujúci grant za ne nenesú zodpovednosť.

HU - Az Európai Unió finanszírozásával. Az itt kifejtett nézetek és vélemények azonban kizárólag a szerző(k) sajátjai, és nem feltétlenül tükrözik az Európai Unió vagy a támogatást nyújtó szerv (Národný inštitút vzdelávania a mládeže - NIVAM) véleményét. Ezekért sem az Európai Unió, sem a támogatást nyújtó szerv nem tehető felelőssé.